

проблеми і підвищити конкурентоспроможність полімерної продукції, тому необхідність формування вітчизняного ринку біополімерів є нагальною.

3. Сформульовані нами інноваційні підходи дають можливість подолати кризові явища в хімічному секторі вітчизняного виробництва полімерної продукції.

4. У статті підкреслено переваги використання біотехнологій у хімічному виробництві на основі вітчизняної сировини з метою отримання полімерної продукції, яка задовольняє вимоги європейських стандартів якості. Виокремлено чинники, які впливають на формування і розвиток цього ринку, акцентовано на ролі держави в регулюванні екологічно спрямованого інноваційного розвитку хімічної галузі виробництва.

Список використаних джерел:

1. Маковецкий, С. Современные углеводороды и сланцевый газ: взаимоотношения между Россией и США, последствия для Украины [Текст] / С. Маковецкий // Прометей. – 2012. – № 2(38). – С. 18–31.
2. Плетнев, М. Новости упаковки [Текст] / М. Плетнев // SOFW – Journal (Russian version). – 2004. – №1. – С. 64–68.
3. Биоразлагаемая упаковка в пищевой промышленности [Текст] / Г. Кудякова, Л. Кузнецова, Е. Шевченко, Т. Иванова // Пищевая промышленность. – 2006. – №7. – С. 52–54.
4. Інформаційний портал [Інформаційний ресурс]. – Режим доступу : <http://rosbiotech.com>
5. Прокопенко, О. Соціально-економічна мотивація екологізації інноваційної діяльності [Текст] : моногр. / О. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2010. – 395 с.

Ключові слова: інноваційні підходи, конкурентоспроможність, біоіндустрія, біополімери, технологічний продукт, екобезпечність, життєвий цикл, упаковка.

Ключевые слова: инновационные подходы, конкурентоспособность, биоиндустрия, биополимеры, технологичный продукт, экобезопасность, жизненный цикл, упаковка.

Keywords: innovative approaches, competitiveness, bio-industry, biopolymers, technological product, ecological safety, life cycle, packaging.

УДК 657.6:331.2

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Гамова О.В., к.е.н., доцент, Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя

Донець А.С., магістр, Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя

Гамова О.В., Донець О.С. Концептуальні основи проведення аудиту розрахунків за виплатами працівникам на підприємстві.

У статті проаналізовано роль оплати праці, що формується в умовах ринкового розвитку України. Визначено законодавчі, нормативні й первинні документи організації аудиту оплати праці. Розроблено аналіз досліджень і публікацій стосовно аудиту та розробкам його програм з оплати праці, що висвітлюють вітчизняні та зарубіжні вчені. Наведено визначення поняття аудиту розрахунків з оплати праці на підприємстві. Проведено літературний огляд питання аудиту розрахунків з оплати праці. Викладений ряд методологічних прийомів для проведення аудиту розрахунків з оплати праці. Розглянуто питання перевірки незалежними аудитором розрахунків з оплати праці, методичні прийоми перевірки та її послідовність. Пояснено суть особливо чіткої перевірки утриманих із заробітної плати сум єдиного соціального внеску та податку з доходів фізичних осіб, наведено велике значення надання на підприємстві лікарняних та функціонування режиму забезпечення відпусток. Наведено суть та наслідки типових порушень в частині здійснення операцій з оплати праці та їх наслідки. Показано, що пошук правопорушень і подальше усунення недоліків в роботі бухгалтерів може запобігти появи більш складних проблем в обліку, які можуть призвести до штрафних санкцій, а іноді і до адміністративної чи кримінальної відповідальності. Впроваджено пропозиції аудитора, що вдосконалять як матеріальне стимулювання, так і трудові відносини в колективі. Визначено значення проведення на підприємстві аудиту розрахунків з оплати праці, та ефективність його для ведення господарської діяльності підприємства та подальшого його функціонування.

Гамова О.В., Донець А.С. Концептуальные основы проведения аудита расчетов по выплатам работникам на предприятии.

В статье проанализирована роль оплаты труда, которая формируется в условиях рыночного развития Украины. Определены законодательные, нормативные и первичные документы организации аудита оплаты труда. Разработан анализ исследований и публикаций по аудиту и разработкам его программ по оплате труда

сегодня, что сегодня освещают ряд отечественных и зарубежных ученых. Приведены определения понятия аудита расчетов по оплате труда на предприятии. Проведен литературный обзор вопросы аудита расчетов по оплате труда. Изложен ряд методологических приемов для проведения аудита расчетов по оплате труда. Рассмотрены вопросы проверки независимыми аудиторами расчетов по оплате труда, методические приемы проверки и ее последовательность. Объяснено суть особенно четкой проверки удержанных из заработной платы сумм единого социального взноса и налога с доходов физических лиц, приведено большое значение предоставления на предприятии больничных и функционирования режима обеспечения отпусков. Приведены суть и последствия типичных нарушений в части осуществления операций по оплате труда и их последствия. Показано, что поиск правонарушений и последующее устранение недостатков в работе бухгалтеров может предотвратить появления более сложных проблем в учете, которые могут привести к штрафным санкциям, а иногда и к административной или уголовной ответственности. Внедрены предложения аудитора, что усовершенствуют как материальное стимулирование, так и трудовые отношения в коллективе. Определено значение проведения на предприятии аудита расчетов по оплате труда, и эффективность его для ведения хозяйственной деятельности предприятия и его дальнейшего функционирования.

Gamova O., Donets A. Conceptual basis of the calculations on employee remuneration at an enterprise.

The article analyses the role function of the labour remuneration formed in the condition of the labour market development of Ukraine. The legislative, regulatory and primary documents of the organization of remuneration audit are defined. The analysis of the studies and publications on audit and development of its programs in the labour remuneration nowadays published by Russian, Ukrainian scientists are worked out. The definitions of the audit of the labour remuneration calculations are given. The literature review on the question of the audit of the labour remuneration calculations was carried out. The article states a number of methodological techniques of the implementation of the labour remuneration audit calculations. It was considered the issues of verification independent auditors of calculations on payment of work, methods of verification and its sequence. Explained the essence especially clear check withheld from the wages of the amounts of a single social contribution and income tax from incomes of physical persons, are of great importance providing for the establishment of hospital and functioning of the regime for ensuring holidays. It has been given the nature and implications of typical violations in the part of implementation of operations on wages and their consequences. It is shown that the finding of violations and subsequent elimination of the shortcomings in the work of the accountants may prevent the appearance of the more difficult problems in the account, which may lead to fines, and sometimes and to administrative or the criminal liability. It was implemented the proposals of the auditor, which will improve as incentives, and labor relations within the company. It was determined by the value of the enterprise audit settlements in the remuneration of labour, and its efficiency for conducting economic activity of the enterprise and its further functioning.

Постановка проблеми. Аудит питань праці та її оплати, як елемент виявлення резервів підвищення ефективності і прибутковості підприємства, є одним із найбільш діючих факторів економічної політики підприємства, що особливо наочно проглядається в умовах трансформації економіки. Чисто методично, аудит містить у собі як мікроекономічні, так і макроекономічні питання організації праці та її оплати, охоплює практично всі елементи трудових відносин. Систематичне проведення аудиторських перевірок дає можливість правильно оцінити стан і розвиток трудових відносин на підприємстві.

Аналіз досліджень та публікацій. Аудиту та розробкам його програм з оплати праці сьогодні присвячують свої дослідження ряд вітчизняних та зарубіжних вчених: Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча; Г. М. Давидов, М.Д. Білик, Л. М. Чернелевський, Н. І. Беренда; Б. Ф. Усач; В. Я. Савченко; В. В. Собко, Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Львіна, А.В. Бодюк, В.П. Суйц, Л.О. Кадуріна, Філіп Л. Дефліз, та ін.

Виділення невирішеної проблеми. На сьогодні не визначено остаточного поняття аудиту розрахунків з оплати праці та методики проведення його на підприємстві.

Ціль статті полягає у розробці літературного огляду питання аудиту розрахунків з оплати праці та проведення теоретичного обґрунтування аудиту праці та її оплати на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Винагорода за працю є основним стимулом працівників, які здійснюють процес виробництва та виробляють матеріальні блага. Витрати на оплату праці як складова собівартості безпосередньо впливають на результати фінансово-господарської діяльності підприємства, однак їх збільшення за нормальної організації виробничого процесу є наслідком підвищення рівня продуктивності праці, якісних характеристик продукту, що виробляється, та доходу [14].

Аудит розрахунків з оплати праці – це дуже трудомістке і відповідальне завдання з надання впевненості, бо поєднує в собі елементи фінансового аудиту й аудиту на відповідність, що пов'язано з необхідністю дотримання трудового та податкового законодавства при формуванні фінансової інформації про розрахунки з оплати праці та інші виплати працівникам [1].

Постановку завдань в методології проведення аудиту розрахунків з оплати праці можна розглянути у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, що наведено в таблиці 1.

Як видно з таблиці 1, у перелік завдань аудиту розрахунків з оплати праці можна додати пункт «оцінка податкового навантаження на заробітну плату працівників підприємства», що може вплинути на підвищення рівня фінансової безпеки підприємства.

Таблиця 1 - Узагальнена інформація відомих досліджень і розробок, щодо аудиту операцій з оплати праці та її розрахунків.

Питання	Філіп Л. Дефліз [4]	В.І. Подольський [5]	Л.П. Кулаковська, Ю.В. Пича [6]	Г.М. Давидов [7]	В.В. Сопко [2]	Б.Ф. Усач [8]	Л.М. Чернелевський [3]	В.Я. Савченко [9]	А.В. Бодюк [10]	В.П. Суйц [11]	Л.О. Кадурина [12]	М. Д. Білик [13]	Розробка автора
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. Урахування попереднього аудиту	+	-	-	-	-	-	-	+	+	+	-	-	-
2. Фактор і умови, що впливають на формування активів та фонду оплати праці	+	-	-	+	+	+	-	-	+	+	+	+	-
3. Фонд оплати праці, сформований з дійсних операцій у ході операційної, фінансової та інвестиційної діяльності	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	+	-
4. Трудові ресурси, відповідним чином класифіковані на підприємстві	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-
5. Розрахунки з оплати праці, відповідно до діючих тарифів в аналогічних галузях, що враховують трудове законодавство	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-
6. Операції, що пов'язані з рухом трудових ресурсів, законно, своєчасно та правильно документально оформлені	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-
7. Закони та нормативні акти, відповідним чином враховані при визначенні оплати праці	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-
8. Резерви на покриття оплати праці, що показані в балансі, відповідають певним принципам бухгалтерського обліку	+	-	-	+	-	-	-	-	+	-	-	-	-
9. Обмеження, пов'язані з оплатою праці, необхідним чином списані та розкриті у фінансовій звітності	-	-	-	+	+	-	-	+	+	+	+	-	-
10. Оцінка науково-дослідної діяльності на підприємстві та визначення ефективності використання трудового потенціалу підприємства	-	-	-	+	-	-	-	-	+	+	-	-	-
11. Оцінка здатності підприємства забезпечувати відтворювальну, стимулюючу, регулюючу та соціальну функції заробітної плати для забезпечення подальшої безперервної діяльності підприємства	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+	-
12. Оцінка податкового навантаження на заробітну плату робітників підприємства	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+

Для ефективного виконання поставлених задач в процесі аудиторського дослідження розрахунків за виплатами працівникам використовується ряд методичних прийомів проведення та організації перевірки (рисунок 1).

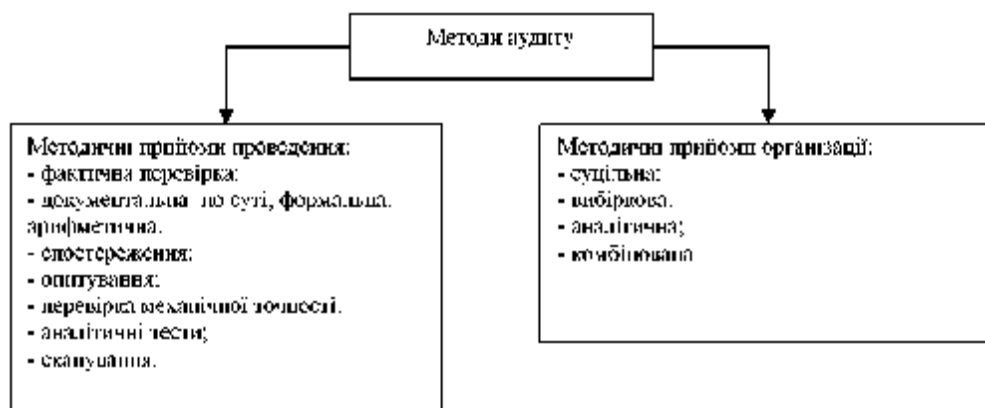

Рис. 1. Класифікація методів аудиту розрахунків за виплатами працівникам [1].

Проводячи аудит на підприємстві, аудитор має розпочати роботу з вивчення організації й ефективності праці та її охорони, з правильного застосування та дотримання умов оплати праці, економічної обґрунтованості норм виробітку тощо. Для цього аудитор повинен впевнитися в наявності на підприємстві колективного договору - документа, в якому узагальнюються й деталізуються основні вимоги законодавства, встановлюються загальні для всіх професій на підприємстві вимоги, у тому числі з охорони праці, та узгоджуються питання, які відповідно до законодавства вимагають спільного рішення власника та трудового колективу (профспілкової організації).

Методом вибіркової перевірки аудитор аналізує правильність нарахування заробітної плати та інших виплат працівникам підприємства. Під час перевірки аудитор має встановити відповідність аналітичного обліку

(особові рахунки (ф. № П-54, № П-54а), розрахунково-платіжні, розрахункові, платіжні відомості (ф. № П-49, № П-51, № П-53) даним синтетичного обліку по рахунку 66 «Розрахунки з оплати праці. При цьому необхідно порівняти залишок, який відображається в балансі по статті «Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці (рядок 580) на 1-е число з даними розрахунково-платіжної або розрахункової відомості, а суму заборгованості по розрахункових відомостях із сумами особових рахунків та з сумами платіжних відомостей, по яких заробітна плата виплачена працівникам.

Послідовність проведення аудиту розрахунків з оплати праці наведено на рисунку 2.

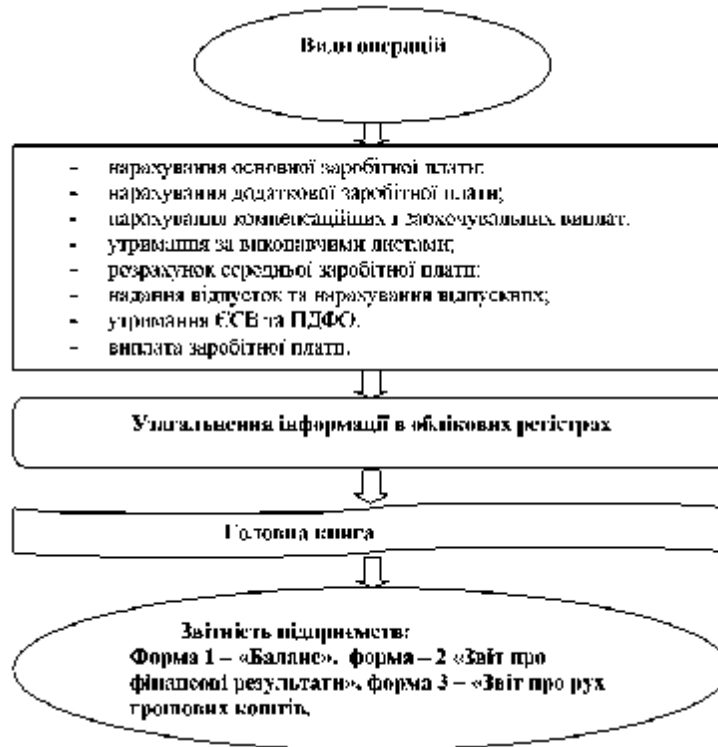

Рис. 2. Послідовність аудиту розрахунків з оплати праці [16].

Перевіряючи розрахунково-платіжні, платіжні відомості, аудитор повинен впевнитися, чи отримували певну суму грошей особи, вказані в платіжній відомості. Під час дослідження виплати заробітної плати за роботи за трудовими угодами аудитор має перевірити, чи дійсно виконувалася така робота. Крім того, дуже важливо перевірити правильність підрахунків підсумків до виплати на руки працівникам як по вертикалі, так і по горизонталі. На практиці часто мають місце такі випадки: при арифметичній перевірці правильності підсумків в розрахунковій відомості суми нарахованої заробітної плати вказані правильно, вірно відображені суми відрахувань і утримань, правильно визначена заборгованість на кінець місяця. Однак, підраховуючи окремі суми в графі «Разом нарахована», аудитор з'ясує, що в рядку «Разом» проставлена більша сума, таку саму різницю аудитор визначить при перевірці графі «До видачі» і рядка «Разом». Таким чином, при арифметичній перевірці даних розрахунково-платіжних відомостей аудитор розкриває крадіжки грошових коштів.

Аудитор повинен перевірити правильність розрахунку сум заробітної плати різним категоріям працівників та правильність віднесення цих сум на відповідні рахунки витрат. Для цього аудитор порівнює первинні документи, що є підставою для нарахування заробітної плати робітникам основного виробництва:

- при погодинній формі оплати праці. відомості про посадові оклади (штатний розпис), присвоєні розряди (накази), годинні тарифні ставки (тарифна сітка) та кількість фактично відпрацьованого часу (табелі обліку робочого часу);
- при відрядній формі оплати праці. інформацію про обсяг виробітку і розцінки за одиницю продукції (наряди, акти виконаних робіт, накладні на здачу продукції на склад) з розрахунково-платіжними відомостями та журналами 5 і 5А.

Аудитор повинен з'ясувати, чи не має у відомостях підставних осіб та приписок невиконаних обсягів, які підтверджуються актами приймання або закритими нарядами. Особливу увагу аудитор має звернути на витрачання коштів на оплату вантажно-розвантажувальних робіт, робіт з поточного або капітального ремонту, з'ясовуючи при цьому, які норми та розцінки застосовувалися за виконані роботи.

Після перевірки правильності нарахування заробітної плати іншим категоріям працівників аудитор повинен проаналізувати штатний розпис, вказані посадові оклади або відповідні розряди робітників допоміжного, підсобного виробництва, збуту та ін. Правильність внесення сум нарахованої заробітної плати іншим категоріям працівників аудитор перевіряє за журналами 5 і 5А.

Перевіряючи правильність нарахування додаткової заробітної плати за час відпустки, важливо з'ясувати:

- вид (основна, додаткова, творча, соціальна);
- правильність її оформлення (заява працівника, документи, що стверджують право на додаткову відпустку, довідка-виклик навчального закладу, рекомендації вченої ради, наказ (розпорядження) надання відпустки (ф. № Пб);
- тривалість відпустки;
- правильність розрахунку виплат за час відпустки;
- правильність відображення розрахованих сум в бухгалтерському обліку.

При дослідженні останнього пункту аудитор повинен звернути увагу на наявність або відсутність в обліковій політиці підприємства рішення про створення резерву на оплату відпусток. Якщо на підприємстві створюється такий резерв, аудитор має перевірити правильність розрахунку щомісячної суми забезпечення відпусток.

При цьому аудитор перевіряє правильність відображення в обліку сум виплат за відпустку при створенні резерву та при відсутності резерву. При розгляді цього питання аудитор також повинен з'ясувати причини ненадання відпусток працівникам, особливо матеріально відповідальним особам.

При дослідженні правильності виплат допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю та по вагітності і пологах аудитор перевіряє наявність лікарняних листків, оформлення їх підписами і печаткою, правильність встановлення стажу роботи, відповідного розміру і розрахунку допомоги.

Особливу увагу аудитор має приділити правильності виплат допомоги по тимчасовій непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві - за перші п'ять днів непрацездатності допомога повинна оплачуватися власником за рахунок коштів підприємства, починаючи з шостого дня непрацездатності до її відновлення - за рахунок фонду соціального страхування, окрім ситуацій, в яких допомогу виплачують за рахунок Фонду соціального страхування з першого дня (при догляді за хворою дитиною, за хворим членом сім'ї, у зв'язку з карантинном тощо).

При дослідженні документів по нарахуванню основної, додаткової заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат важливо встановити своєчасність та правильність утримань із заробітної плати сум єдиного соціального внеску та податку з доходів фізичних осіб.

За наявності в окремих категорій працівників пільг, щодо оподаткування податком з доходів фізичних осіб, аудитор повинен перевірити відповідні підтверджувальні документи.

Якщо підприємство сплачує працівникам дивіденди, аудитор повинен перевірити правильність ведення обліку з нарахування і виплати дивідендів та з'ясувати, чи не утримало помилково підприємство податок з доходів фізичних осіб з сум нарахованих дивідендів.

Таблиця 2 - Типові порушення в частині здійснення операцій з оплати праці та їх наслідки

№ з/п	Вид порушення	Наслідки
1	2	3
1.	Відсутність колективного договору	Соціально-трудові відносини між сторонами трудового процесу не врегульовані
2.	Умови колективного договору суперечать нормам законодавства	Даний колективний договір є недійсним
3.	Сума нарахованої заробітної плати за даними первинних документів (особові листки працівників, розрахунково-платіжні відомості) не відповідають даним облікових регістрів, Головної книги та звітності	Викривлення оборотів і залишків за рахунком бб «Розрахунки за виплатами працівникам», недостовірність даних по рядку «Поточні зобов'язання з оплати праці» балансу підприємства
4.	Віднесення на собівартість продукції (робіт, послуг) заробітної плати за відсутності підтверджуючих документів про фактично відпрацьований час (відсутність табелю обліку робочого часу, даних про виконаний обсяг робіт)	Неможливість підтвердження обґрунтованості нарахування виплат працівникам, відповідно підвищення собівартості продукції і, як наслідок, зниження оподатковуваного доходу
5.	Включення до собівартості витрат на оплату праці безпосередньо не пов'язаних з виробництвом продукції	Необґрунтоване завищення собівартості продукції, зниження оподатковуваного доходу
6.	Включення до собівартості сум оплати праці, виконані сторонньою особою при наявності в штаті підприємства посади працівника, до обов'язків, якого входить виконання даних послуг	Необґрунтоване завищення собівартості продукції, зниження оподатковуваного доходу
7.	Включення до собівартості продукції оплати праці за надані послуги, виконані сторонньою особою при відсутності акту приймання виконаних робіт	Необґрунтоване завищення собівартості продукції, зниження оподатковуваного доходу
8.	Період включення до собівартості продукції оплати праці за надані послуги, виконані сторонньою особою, не відповідає даті підписання акту приймання виконаних робіт	Несвоєчасне включення витрат до собівартості продукції, завищення собівартості звітного періоду, зниження оподатковуваного доходу

У тісному взаємному зв'язку з оплатою праці знаходяться нарахування на фактичні витрати на оплату праці, які включають витрати на виплату основної, додаткової заробітної плати, інших заохочувальних і компенсаційних виплат, у тому числі в натуральній формі. Аудитор встановлює правильність обов'язкових нарахувань за встановленими законодавством нормами[16]. Типові порушення в частині здійснення операцій з оплати праці та їх наслідки наведено в таблиці 2.

Таким чином, у ході аудиту розрахунків з оплати праці аудитор слід керуватися законодавчими та нормативними документами, які регулюють ці питання, тобто аудиторські докази мають бути достовірними, обґрунтованими, чітко спланувати проведення аудиторської перевірки, визначити джерела отримання інформації та вибрати найбільш прийнятні методи і методичні прийоми, за допомогою яких буде проведено перевірку. Інформацію про отримані результати перевірки аудитор повинен передати замовнику аудиторської перевірки, тобто керівнику підприємства, або власнику підприємства у вигляді акту перевірки, якщо це пооб'єктний аудит, або у вигляді аудиторського висновку, якщо це суцільна перевірка суб'єкта господарювання.

Висновки. Аудит оплати праці має важливе значення як для бухгалтерів, так і для керівника підприємства. Отже пошук правопорушень і подальше усунення недоліків в роботі бухгалтерів може запобігти появи більш складних проблем в обліку, які можуть призвести до штрафних санкцій, а іноді і до адміністративної чи кримінальної відповідальності. Впровадження пропозицій аудитора вдосконалив як матеріальне стимулювання, так і трудові відносини в колективі.

Список використаних джерел:

1. Полюянова О.І., Роліна К.В. Напрямки аудиту розрахунків з оплати праці. Автомобільно - Дорожній інститут Державного вищого навчального закладу «Донецький Національний Технічний університет».
2. Аудит [Текст] : навч. посібник для вnz : [рек. М-вом освіти і науки, молоді та спорту/ Л.М.Чернелевський , Н.І Беренда. – К., 2002.
3. Організація і методика проведення аудиту[Текст] : навч. посібник для вnz : /В.В. Сопко – К., 2004р.
4. Аудит Монтгомери /Ф.Л. Дефлиз, Г.Р.Дженик, В.М.О Рейли и др. - М.: Аудит ЮНИТИ, 1997.- 542 с.
5. Аудит[Текст] : підручник 2-е видання перероблене і доповнене: [рек. М-вом освіти і науки, молоді та спорту/ В.І. Подільський. : М: ЮНИТИ - ДАНА, 2002 р.- 655с.
6. Основи аудиту[Текст] : навч. посібник для вnz : [рек. М-вом освіти і науки, молоді та спорту/ Л.П. Кулаковська , Ю.В Піча . - Львів; К.: »Каравела»; Львів: «Новий Світ -2000», 2002. - 504 с.
7. Аудит [Текст] : навч. посібник для вnz : [рек. М-вом освіти і науки, молоді та спорту/ Г.М. Давидов - К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. - 363 с.
8. Аудит і судово-бухгалтерська експертиза. навч. посібник для вnz:/Б.Ф. Усач ., Я.В. Дячишин , Л.М. Шмикова - Л.: Каменярь, 1998.- 134 с.
9. Аудит: навч. - метод. посібник для самост. вивч. дисц /В. Я. Савченко, В. О. Зотов, С. А. Кириленко та ін.. - К.: КНЕУ, 2003. - 268 с.
10. Бодюк А.В. Методичні й нормативно-правові аспекти аудиту підприємницької діяльності. Монографія. - К.: Кондор, 2005р.
11. Аудит [Текст] : навч. посібник для вnz : / А.Д. Шеремет, В.П.Суйц . - М.: инфра-м, 2006. - 448 с.
12. Основи аудиту [Текст] : навч. посібник для вnz : / Л.О. Кадуріна Л.О. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2003.
13. Основи аудиту[Текст] : навч. посібник для вnz : / М.Д. Білик ., Л.І. Полятикіна - Суми: 1999р.- 296 с.
14. Аналіз і аудит розрахунків з оплати праці / Короткова В.Ю.: Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини ВНЗ ВМУРОЛ «Україна».
15. Методологія аудиту розрахунків з працівниками по оплаті праці: / Т.Г. Мельник. - Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Київ, 2005р.
16. Проведення аудиту оплати праці на підприємствах: / Федорова О. В. Херсонський національний технічний університет. – Львів, 2012.

Ключові слова: оплата праці, аудит, облік, розрахунки за виплатами працівникам, аудиторська перевірка.

Ключевые слова: оплата труда, аудит, учет, расчеты по выплатам работникам, аудиторская проверка.

Keywords: payment of labour, audit, account, calculations on payments to the workers, public accountant verification.